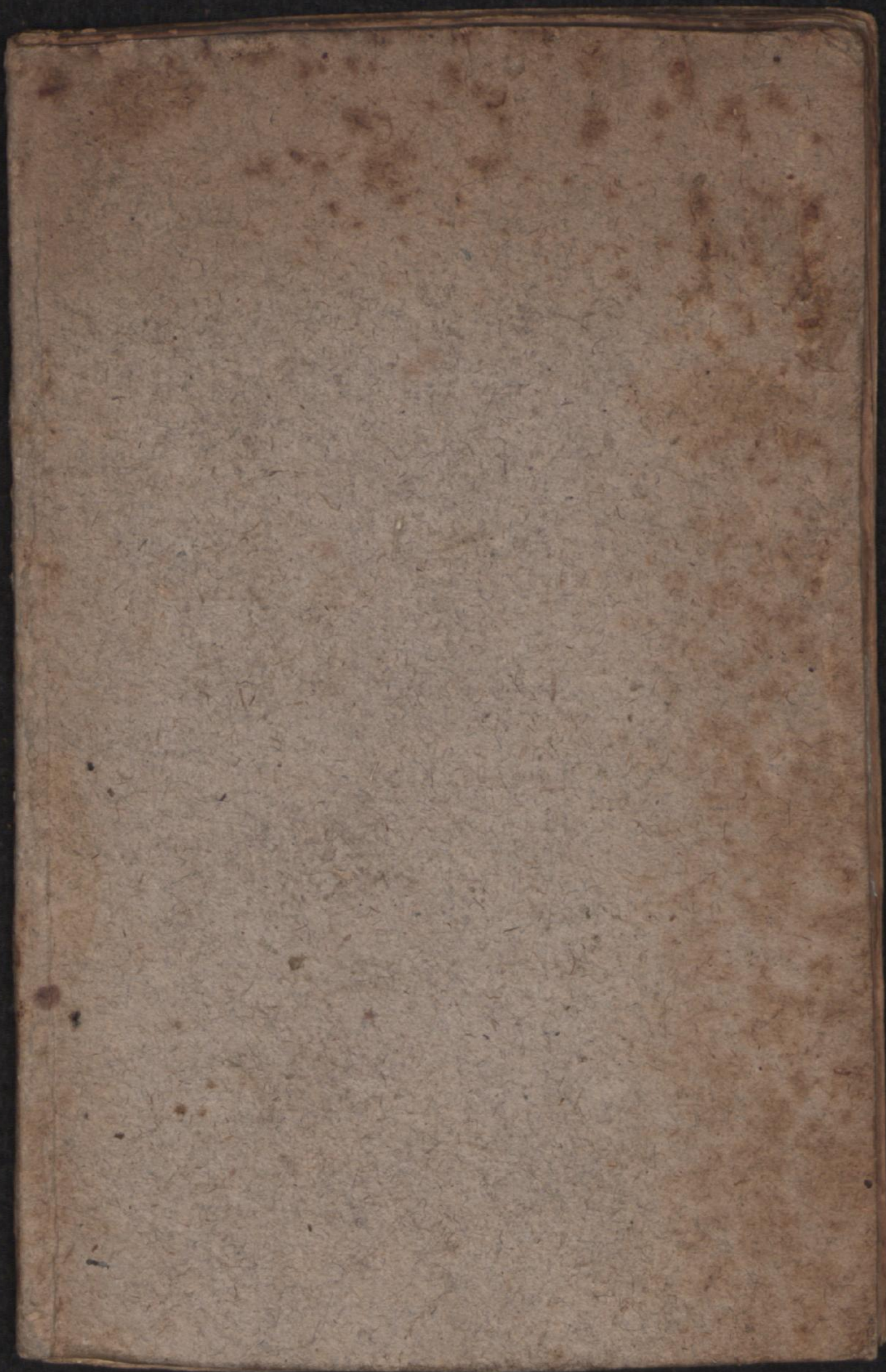

895

DA BOX

N: 2799.

METHODVS DESCRIBENDI regiones, vrbes & arces, & quid singulis locis præcipuè in peregrinationibus homines nobiles ac docti animaduertere, obseruare & annotare debeant.

AMPLISSIMI AC NOBILIS VIRI DN. HENRICI RANZOVII, REGIS DANIAE IN DVCAtibus Slesuici, Holsatiæ, Stormariæ ac Dithmarsiæ Vicarij & Consiliarij, Dñi. in Bredenberg &c. iussu, auspicio atq; impensis attentè diligenterque confecta, nunc primùm in lucem edita:

Per

M. ALBERTVM MEIERVM Strandt Phrisium Pilwormensem, residentem Lindtholmi, Rhisemorhæ, sitæ in isthmo, seu Cimbricæ Chersonesi inferioris angustijs,

Anno à nato Christo

1587.

HELMSTADII

Excudebat Iacobus Lucius 1587.

HINRICVS. RANTZOVIVS VICARI9
REGIVS AN°. 1585. ÆTA: 60.

I. COSMOGRAPHICA.

Longitudo & latitudo loci (non Geometrica ſed Coſmographica.) 1.

Declinatio Poli. Magneſis, à polo mundi. Declinatio Arcus ſeu lingulæ compaſci (& pyxidis Nauticæ ac Horologiorum ſolarium) à linea Meridionali. 2.

Sub quo Parallelo ſitus locus? An ſub Aequatore, an inter Aequatorem & Tropicum, an ſub Tropico aliquo, an inter Tropicum & Circulum Arcticum, an ſub circulo Arctico vel Antarctico, an intra Arcticum & Polum, an ſub Polo ipſo? &c. 3.

Sub quo Climate? 4.

In qua Zona, Temperata, Intemperata (Torrida, Frigida)? 5.

In quo Hemiſphærio, Boreali, Auſtrali? 6.

An nobis Periœci, Antœci, Antithones (ſeu Antipodes)? 7.

An Amphiſcij, an Heteroſcij, an Periſcij? 8.

9. Vmbrarum ratio, ſeu proportio Gnomonis & vmbræ.
10. Quantitas Diei & Noctis, Minimæ maximæq; Noctium æſtiualium ſolſtitialium luces.
11. Ortus & occaſus Solis diebus ſolſtitialibus.
12. Crepuſculorum Matutinorum veſpertinorumq; Initia & Fines.

II. ASTRONOMICA.

1. Horoſcopus aſcendens.
2. Medium cœli (Cor cœli.)
3. Zenith (Stella verticalis) Nadir.
4. Stella Topica.
5. Stella dominans, Signum cœli eſt Gradus ac Planeta, cui locus ſubiectus ſit.

III. GEOGRAPHICA.

1. An locus ſit Mediterraneus. An pars continentis.
2. Iſthmus, Cherſoneſus (Peninſula)

la) Inſula Halga, Morſica, Inſula par-
ua, mediocris, magna, maxima.
An quales Orchades, Sporades, Cy-
clades, Delus (Mobilis.)
An Inſula continentis vel Maris.
An ſit χῶρα ἐπιθαλαττίδιος. ora 3.
Maritima, Tractus marinus, litto-
ralis (an der Seekant)
An ad Mare vel Oceanum.
An ad Sinum vel Portum Maris. 4.
An ad Porthmum (Fretum.)
An ad flumen, ſeu fluuium aut 5.
fluuij oſtia ſita vrbs ſit.
An inter Syrtes &c. 6.

IIII. CHOROGRAPHICA.

Situs vrbis generalis, qua Regio- 1.
ne, quo Regno, Ducatu, Epiſcopa-
tu, Præpoſitura, præfectura, Ciui-
tate.
Situs Relatiuus collatione facta 2.
ad proximas Regiones vel Vrbes.
Verſus quam mundi plagam (quam
cœli cardinẽ ſpectet) plagę directio.

3. Diſtantia Miliarium Plagalis, Directionalis.

4. Termini ſeu fines: quibus Regionibus, Fluminibus, Montibus, Syluis limitetur, circumſcribatur, ſeparetur.

5. Amplitudo Regionis, collata ad alias, quàm longa, lata, ambitus, circuitus.

6. Vrbium, Ciuitatum, Oppidorum, Arcium, Caſtrorum, Pagorum (vicorum extra oppida) villarum frequentia & celebritas, Grote vnd kleine Dörper.

7. Diuiſio regionis, Partes, Præfecturæ (Ampte / Horde / Birck) Epiſcopatus, Præpoſituræ.

8. Vrbes præcipuæ, Metropolis, Ciuitates maiores (Matrices Höuetſtatt) Emporium ein Koepſtatt / Hanſeſtadt / vnd dar de Stapel ys. Kuntoer / Fucker / Coloniæ, Municipia. Oppida libera (Keyſerfry vnd de einen Rolandt hebben.) Stipendiaria, Confœderata.

Pro-

Prouinciæ Stipendiariæ (Pro- 9.
consulares, Prætoriæ, Præsidiales.)
Vicinia regionum, Vrbium, Op- 10.
pidorumq́; & quales vicini.
Tutus accessus & transitus (Seker
Paß / aff vnd thouoer.)
Viæ publicæ, Itineris qualitas. 11.

V. TOPOGRAPHICA.

Situs specialis, Wo ydt ligge? an 1.
edito decliui vel humili loco sita sit.
In loco palustri, in planicie, Valle,
Monte, Radice Montis, Promontorio, Rupe.
An vrbs Muro includat colles.
Regionis vel vrbis figura. 2.
Extensio plagalis, à qua plaga 3.
mundi, in quam extendatur Wo ydt
sick vth strecke?
Magnitudo, longitudo, latitudo 4.
Geometrica, ambitus.
Diuisio partesq; vrbis. 5.
Fossa, cingens vrbem, quàm la- 6.
ta, profunda.

7. Valli, propugnacula.

8. Muri ex qua Materia, quales, quanti, quàm lõgi, quàm alti, craſſi.

9. Portæ.

10. Vici in oppidis (plateæ.)

11. Aquæductus publici.

12. Pontes *.

13. Molæ, ſeu quæ aguntur Aqua, ſeu Vento.

14. AEdificia (in quibus ſpectatur commendaturq́; Situs, Magnitudo, Materia, Forma, Figura, Splendor, Pulchritudo, Elegantia, Ornamenta, Proſpectus, Atrium, Veſtibulum, Conclauia, Cubicula, Gynecæa, Vaporaria, Culinæ, Cellaria, Horrea, Stabula, Balnea priuata, Aquæductus priuati, & aliæ res neceſſariæ ad Oeconomicos vſus, aliæq; commoditates.)

15. AEdes publicæ.

Fora, Macella, Apothecæ (Pharmacopolia) Xenodochia, Noſocomia, Spittaelhůſer Seckenhůſer Balnea publica, Thermæ magnificè extructæ. Thea-

Theatra, Amphitheatra, Labyrinthi, Circi, Hippodromi, Catodromi, Porticus, Arcus Triumphales, Trophæa, Signa, Statuæ, Metæ, Columnæ, Obeliſci, Coloſſi, Pyramides. 16.

Bibliopoliorum, Bibliothecarũ, Scholarũ, Academiarumq; ædificia. 17.

Templa, Eccleſiæ Cathedrales, cui diuo conſecrata, Aræ, ornatus Templorum, Picturæ, Imagines in Templis, Idola, Organa Templorũ, Horologia admiranda, turres, Campanæ (Tintinabula) Baptiſteria. 18.

Monaſteria. 19.

Curiæ. 20.

Armamentarium. 21.

Nobiliũ ſedes (Junckern Höue.) 22.

Arces Regiæ, earũq; celebritas. 23.

VI. GEORGICA.

Facies & Natura 4. Horarum anni, Veris, Aeſtatis, Autumni, Hyemis, in ea Regione ferè vſitata. 1.

Venti loco peculiares. 2.

bent nouū, prodigioſum & memorabile.)

16. Stagna, Lacus, Fontes, Riui, Amnes, Flumina, Fluuij.

(Porro in FLVMINIBVS attenditur ſcaturigo, vbi oriantur ſeu naſcantur, quo tendant, vbi exeant Fluuij oſtia, Quos Amnes & Riuos recipiant, quæ flumina illabantur. Amplitudo, latitudo, Flexus, longitudo, profunditas (an idoneum ſit Flumen nauigationi & nauigantibus) an alicubi (& vbi) vadoſum.

Quæ oppida, quos Pagos præterfluant. Quæ prata & nemora irrigēt.

Quæ genera quantamque piſcium copiam alant.

Quot, qualibus, quantiſq; Pontibus ſternantur.

Quæ Molarum genera, & quot numero moletrinas agant. Quot ſtagna efficiat.

Quos vſus alios præbeant locis quæ præterlabuntur.

De-

Demùm si quid nouum, seu insolitum & proprium præ alijs habeant.

Aquæ qualitas, dulcis, Salsa, a- 17.
mara, limpida & salubris, quid generet, quid emittat?

Piscinæ 18.

Thermæ, quorum mineralium 19.
participes, cuius qualitatis, quarum viriũ. Quos morbos curent, lauandi ratio.

Salinæ, salis genera, salis fodi- 20.
endi, coquendi præparandi ratio.

Mineralia. 21.
Metallifodinæ (Bergkwerck) Venæ metallicæ, metallorum genera & prouentus.

Margaritæ, Gemmæ. 22.

Aues. 23.

Pisces. 24.

Serpentes. 25.
Viperaria, Venena, Venenorumq; remedia ibi cognita.

Terræ leporaria, Theriotrophia. 26.

Pecora, Greges, Armenta. 27.

Commoda vitæ alia, quibus ma- 28.

ximè

Studia, Mores, probitas, Humanitas, Hoſpitalitas, aliæq; virtutes & vitia concordia aut diſcordia.

7. Artificia Mechanica Nauigationes Negotiatio, Facultas.

8. Nundinæ (Jarmarcket Perdemarcket) Merces.

9. Monetæ, Pondera, Menſura, cùm aridorum tùm liquidorum, vlnæ Perticæ ſeu virgæ Menſoriæ. Iugerum Demetarumuè quantitas

10. Politia (Reſpub. ciuilis) forma Politicæ gubernationis (honeſta iuſta) Stadtrecht / Borgrecht / Seerecht / Iudicia (iure & legibus conſtituta) ius, leges, ius criminale, ſeu pœnæ capitales (Halsgerichte.)

11. Onera publica, tributa, vectigalia (Tollen) priuilegia.

12. Bellicoſitas, bellandi virtus, & disciplina militaris.

13. Ritus ſponſaliorum, nuptiarum, pædoſympoſiorum, conuiuiorum.

14. Choreæ, ludicra exercitia.

15. Funebres pompæ, ſepultura.

IX. SCHO-

IX. SCHOLASTICA.

Literarum characteres in ea regione peculiares, quales olim literæ Gothicæ. 1.

Bibliopolæ, Bibliothecæ. Libri rari & ſecreti, antiqui codices. 2.

Antiquæ notationes in Rupibus inciſæ, aliæq; antiquitates & res viſu mirabiles. 3.

Antiqua Numiſmata Rom. Impp. & ſimilia. 4.

Antiquæ vel recentes artificioſiſſimæ picturæ, Item columnarum, ſtatuarū, Obeliſcorum, Pyramidū, ſepulchrorum inſcriptiones. 5.

Epigrammata, Propemptica, Epithalamia, Epitaphia, Epicedia, Rhapſodiæ, Centones, Technopegia, Carmina Leonina, Serpentina, Concordantia, Antiſtropha (Reciproca ſeu Retrograda) Correlatiua, Aenigmatica (ænigmata.) 6.

Rithmi, Dicteria, Adagia, Prouerbia. 7.

Cantiones & Melodiæ artificio- 8.

ſæ, ſuaues, veteres, & recentes: in genere Diatonico, Chromatico, & Euharmonico.
Partes dulciſonæ 2.3.4.5.6. vocũ &c.

9. Organa Muſica priuata, omnis generis. Organiſtæ, Muſici practici & Inſtrumentales.

10. Inſtrumenta Geometrica, Aſtronomica, Mathematica, Mechanica. Opera Mechanica egregia.

11. Artifices in artibus Mechanicis excellentes.

12. Pictores nobiles, Statuarij, Sculptores, Carpentarij, Architecti, Aurifabri artificioſi, Artificesq; alij.

13. Scholæ puerorum, Puellarum, Lectoria, Academiæ, frequentia ſtudioſorum.

14. Artes liberales, Lectiones publicæ in ſcholis & Academijs, ſtudia, ſcholaſticum Regimen, Diſciplina Scholaſtica.

15. Pædagogi, Ludimoderatores, Magiſtri, Scholarum Lectores, Profeſſores Academiarum.

16. Viri docti, Philoſophi, Mathemati-

matici, Arithmetici, Geometræ, Astronomi, Astrologi, Musici, Theorici, Componistæ (vt vocant) Poëtæ, Oratores, Historiographi.

Archimistæ, Medici, Veterinarij, 17.

Aucupes (Wildtschützen) Piscatores (pro indagandis scilicet Historijs & naturis ferarum, volatilium & aquatilium. 18.

X. ECCLESIASTICA.

Ecclesia, Respublica Ecclesiastica.

Festa. 1.

Religio, cultus diuinus. 2.

Superstitio, Idolatria. 3.

Exercitia sacra, Cæremoniæ, Missæ, Cantiones sacræ. 4.

Contiones, Doctrina. 5.

Auditorum frequentia, Deuotio, Pietas, Sanctitas. 6.

Ieiunia, Eleemosynæ, Peregrinationes religionis ergò (Wallfarten.) 7.

8. Concionatores, Doctores celebres, Theologi.
9. Monachi, Canonici, Prior, Abbas.
10. Prępositus, Episcopus, Pontifex.
11. Heraetici, Prophetæ, Sancti.
12. Salaria & Stipendia Ministrorũ Ecclesiæ ampla, Præbendæ opimæ, Prouentus & possessiones Ecclesiasticorum.
13. Priuilegia Clericorum.

XI. HISTORICA.

(Generalia.)

1. Vrbis antiquitas seu origo. Quando primùm condi cœpta vrbs, vrbisq́; partes, Templa, Curiæ, Arces?
2. Primi Conditores.
3. Nomina Appellationesq́; veteres, ac recentiores, Etymologia seu ratio Nominum.
4. Insignia Regionis, Ciuitatis, & ratio significatioq́; insignium.
5. Primi Inhabitatores. (Incolæ, qui olim eos terras tenuerunt.)

Anti-

Antiquiſſimæ originis familiæ, 6.
Patritiæ Nobilium.

Veterum incolarum Patricio- 7.
rumq́; virtus.

Res celeberrimæ à veteribus in- 8.
colis, pace belloq́; geſtæ. Hiſtoriæ
memorabiles.

Gubernatores illuſtres, Pontifi- 9.
ces, Imperatores, Reges, Duces ve-
teres virtute præſtantes, qui olim
præfuerunt.

Imperator, Rex, Dux, Dominus, 10.
Satrapa, Præfectus, Conſules, Se-
natores clari, qui nunc præſunt.

Viri illuſtres, Nobiles, Prophe- 11.
tæ, Heræticі, Sancti, qui claruerunt
olim, quos genuit illa terra.

Viri nobiles, his diebus clari, vir- 12.
gines, Mulieres, Senes, Decrepiti,
Sapientes (Weldtwyſe.)

Reſq́; aliæ auditu memorabiles. 13.

CHRONOLOGICA.

(Hiſtoriæ ſpeciales, Annales.)

Monſtra. 1.

2. Prodigia iſtis locis viſa.
3. Cometæ, Eclipſes Magnæ ☌☌.
4. Immenſa frigora (gelidiſſimæ Hyemes.)
5. Torridæ æſtates.
6. Fulgura, Tonitrua, Fulmina.
7. Incendia.
8. Tempeſtates magnæ.
9. Inundationes, Diluuia.
10. Wolckenbröcke.
11. Grandines magnæ & Noxiæ, niues profundiſſimæ.
12. Terræ motus.
13. Locuſtæ.
14. Charitas Annonæ, Fames.
15. *Peſtilentiæ (circa quas annotandum,*
Quot extiterint, quales, quando cœperint.
Quàmdiu ſæuierint, quando finierint.
Quot & quos è medio ſuſtulerint.
Quomodo & quibus nouis certiſq; Remedijs, aliqui in ea peſte ſeruati fuerint.)
16. Bella, prælia, conflictus, Monomachiæ, obſidiones, expugnationes

vrbi-

Horatius in arte Poëtica

Ordinis hæc virtus erit & Venus, aut ego fallor:
Vt iam nunc dicat, iam nunc debentia dici
Pleraquè differat, & præſens in tempus omittat:
Hoc amet, hoc ſpernat promiſſi carminis author.

FINIS.

